

PODLASKIE

4098

1. Obiekt

UKŁAD URBANISTYCZNY

2. Czas powstania

XVII-XVIII W.

3. Miejscowość

SEJNY

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

Ul. A.Czerwonej 8

Rynek. Widok
w kier. pn.zach

4. Adres

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo suwalskie

gmina /pow. Sejny

6. Poprzednie nazwy miejscowości

b.z.

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo białostockie

powiat sejneński

8. Właściciel i jego adres

UMiG w Sejnach

9. Użytkownik i jego adres

UMiG w Sejnach

10. Rejestr zabytków

Nr K1 WKZ 534/19/a/79 data 23.02.1979r.

autor zdjęć Rafał Winiewicz
data wykonania 07.1973
miejsce przechowywania negatywów neg. pryw.

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Miasto zostało założone na przeł. XVI i XVII w. przez Jerzego Grodzieńskiego, starostę przeroślskiego i płotelskiego, w pobliżu XVI w. dworu Grodzieńskiego /dworu, przedtem należącego do rodziny Wiśniowieckich/. Na początku XVII w. otrzymało drewniany kościół, nie istniała wykształcona sieć uliczna. Od 1602 r. właścicielami miasta zostali wileńscy dominikanie, którzy w pocz. XVII w. wybudowali nowy kościół i klasztor. Miasto zostało spalone podczas potopu szwedzkiego, jego rozwój wstrzymała również wojna północna i dopiero koniec XVIII w. przyniósł ożywienie /w 1796 r. - 722 mieszk./ i rozwój układu urbanistycznego trwającą również w latach panowania pruskiego. W czasach Królestwa Polskiego miasto stanowiło siedzibę powiatu / w latach 1816-42 - ~~powiatu~~ obwołu/, w latach 1818-1925 istniało w mieście biskupstwo, utworzono w Sejnach seminarium duchowne i szkołę średnią. Po pożarze w 1818 r. sporządzono dla Sejn plan regulacyjny porządkujący śródmieście. Liczba ludności utrzymywała się na poziomie 3,5 tys. osób. W XIX w. powstało kilka reprezentacyjnych budowli użyteczności publicznej. Okupacja przyniosła zmianę struktury narodowościowej ludności /w XIX i pocz. XX w. większość mieszkańców stanowili Żydzi/. Po wojnie nastąpiła stagnacja i napływ złej, aregionalnej architektury. W 1975 r. kościół sejneński został podniesiony do rangi bazyliki.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Miasto, położone ok. 30 km. na wschód od Suwałk, nad rzeką Marychą, liczy ok. 3,5 tys. mieszkańców. Dawniej położone na trasie z Prus do Grodna kilkakrotnie przeżywało okresy rozwoju i upadku. Obecnie Sejny są pozbawione przemysłu, oddalone od ważnych dróg /brak kolei/ stanowią centrum handlowo administracyjne okolicznych terenów rolniczych, a kilka miesięcy w roku przeżywają większy napływ turystów.

Dominującym akcentem przestrzennym jest barokowy kościół poddominikański widoczny z odległości kilkunastu kilometrów. Stanowi początek głównej osi kompozycyjnej miasta /pn.zach -pd.wsch/ zamykanej z drugiej strony przez klasycystyczny Ratusz. Ważniejsze budowle reprezentacyjne i zabytkowe zgrupowane są wokół nieregularnego Rynku przed Ratuszem i przy ob. ulicy A.Czerwonej stanowiącej przedłużenie osi kościół - Ratusz. Układ ulic nieregularny, zabudowa przeważnie wolnostojąca, w dużej części drewniana. Jednolity charakter miasteczka wykształcony w XVIII, XIX i pocz. XX w. został bezpowrotnie zniszczony przez współczesną zabudowę wielorodzinną i pawilonową wchodzącą od zachodu aż do samego centrum. Najcenniejsza zabytkowa architektura murowana otacza place Kościelny i Rynek, oraz wypełnia pierzeje ulicy A.Czerwonej. Do najbardziej interesujących obiektów trzeba zaliczyć, oprócz poddominikańskiego zespołu klasztornego, dom talmudyczny i synagogę d. gminy żydowskiej, Ratusz, d. dom biskupi oraz malowniczą zabudowę XIX - XX wieczną centrum, kaplicę św. Agaty i niektóre drewniane budynki mieszkalne.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
<p>Lata 60-te przyniosły zmiany nawierzchni głównych ulic /z kocich łbów na asfalt/ i b. intensywny ruch budowlany powodujący wkraczanie obcej stylowo wiele i jednorodzinnej zabudowy do centrum i zach. przedmieść. W latach 70-tych dokonano renowacji kościoła, w 1978 r. rozpoczęto remonty kapitalne i adaptacyjne synagogi i domu biskupiego /PKZ Białystok/.</p>		<p>• Układ urbanistyczny czytelny pomimo zmian zabudowy. Niektóre fragmenty panoramy miasta oraz część pierzei ulic w dalszym ciągu są b. dobrze zachowane. Wiele budynków jednak, jest w bardzo złym stanie technicznym, elewacje przeważnie zniszczone, od- czuwa się brak stałej opieki władz miejskich i właścicieli posesji. Brak właściwych konserwatorsko materiałów budowlanych oraz dobrych współczesnych realizacji.</p>	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie		<p>Konieczna jest rewaloryzacja centrum, stworzenie planu zagospodarowania przestrzennego miasta uwzględniającego jego zachowany charakter i nastrój. Należy powstrzymać napływ złej, szpecącej architektury. Konieczny jest natychmiastowy remont i modernizacja zagrożonych budynków i stworzenie sieci wodno kanalizacyjnej.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Akta Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji

AGAD vol. 5116 - 27 i 5130 - 35 /dot. miasta Sejny/

22. Bibliografia

1. Kłapkowski Wł. ks.: Konwent dominikanów w Sejnach
w: Ateneum Wileńskie, zesz.2/1938
2. Połujański A.: Wędrówki po Guberni Augustowskiej
w celu naukowym odbyte, Warszawa 1859
3. Sejny. Studium historyczno urbanistyczne do planu
zagospodarowania przestrzennego miasta,
pod.red.L.Kozakiewicza, Białystok 1957 /maszynopis/
4. Studia i materiały do dziejów Ziemi Sejneńskiej,
pr.zbior. pod red.J.Jaskanisa t.I W-wa 1963
t.II W-wa 1975
5. Zarys dziejów i rozwój przestrzenny miast woj.
suwalskiego, opr.J.Mackiewicz i Z.Wasilewski,
Suwałki 1981

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Rafał Winiewicz
BDZ Suwałki
09. 1982 r.

26. Sprawdził

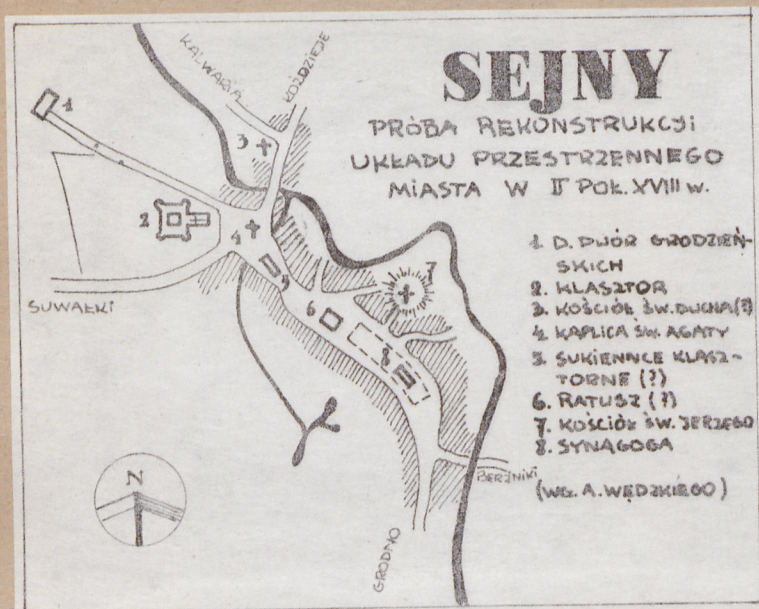
1. Miejscowość

SEJNY

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

UKŁAD URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

1. Próba rekonstrukcji ukł. przestrzennego miasta
2. Zdjęcia fot. Rafał Winiewicz 07.1973Wkładkę założył: Rafał Winiewicz 09.1982 r.
(imię, nazwisko, data)Miejsce przechowywania negatywów neg. pryw.

1. Miejscowość

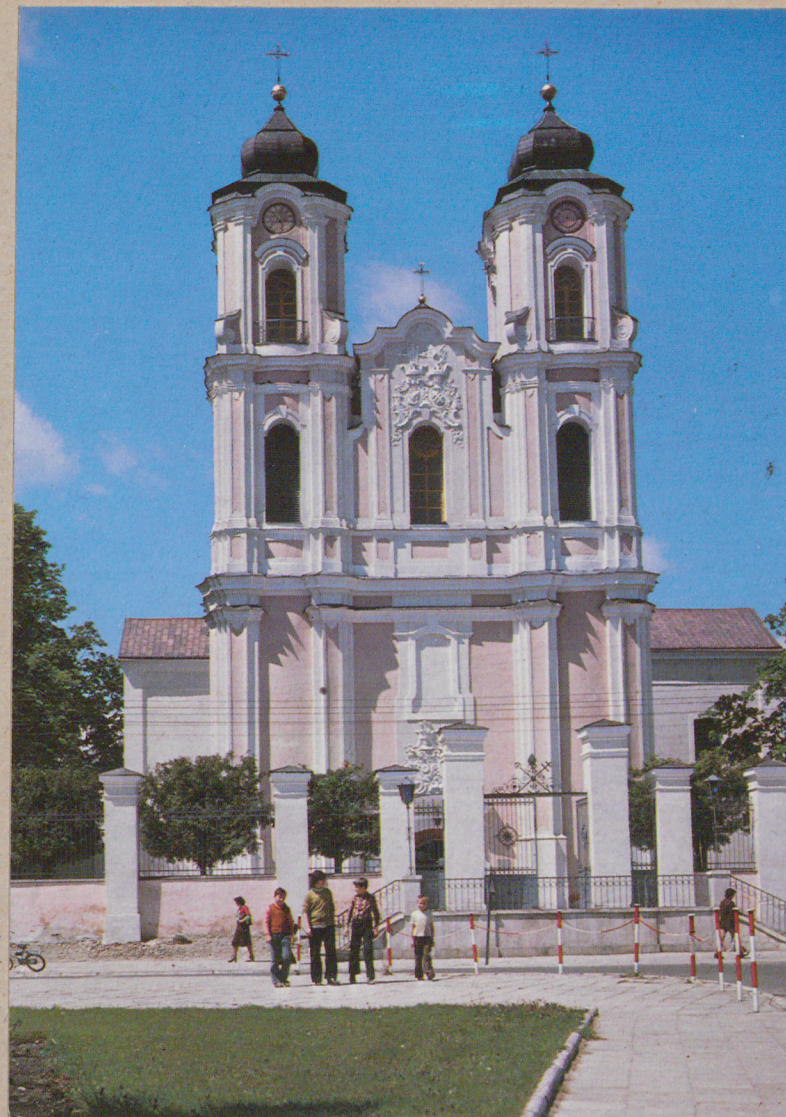
SEJNY

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

UKŁAD URBANISTYCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

1.fot. R.Sieńko 1978
WIDOKOWKI 2.fot. J.Podziewski 1978

Wkładkę założył: Rafał Winiewicz 09.1982 *
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów